

hranil, ti shida vtegne strohneti in tvoje délo je saftonj.

Zhe imash zherve, de belo shido predejo, deni jih posebej; taki kokoni so drajšhi, pa manj shide dajo.

En kokon imá okoli 900 — 1200 zhevljev dolgo shidano nit, in 200 — 500 kokonov gre na 1 funt, in 10 — 12 funtov kokonov dajo 1 funt shide, ki se po 8 — 10 goldinarjev prodá. Takó 20.000 zhervov bo dalo okoli 60 funtov kokonov, ali 6 — 10 funtov shide, in vezh ko 60 goldinarjev, zhe v vřim tako ravnash, kakor si dosdej flifhal, in zherve 30 dní skerbno pafesh in jih zhedno imash.

Is tega se vidi, de bi ljudje, kmetje, veliko denarjev dobili, zhe bi hoteli tega tako lahkiga perdelka lotiti se, in veliko jih je, ki bi lahko ne le 20.000 ampak vezh od 100.000 zhervov prerediti, zhe bi hoteli dořti murv nasaditi. Poglej tudi te novize stran 24 per napifu: „Unaj ne povésti.“

(Dalje sledí.)

Kako gre ternov plot saditi, in rediti ga?

(Na dalje s perlognim listam.)

Ker řem ter tje ljudje she niso popolnoma pre-
vishani *), de je sa kmetije korisniřhi, shivino v řhtali rediti, kakor jo na pašho goniti, je tréba tadaj vfajen shiv plot pred pašho shivino obvarvati, fizer bi bilo persadevanje saftonj in potrořhki bi bili savérsheni. Shivi plot mora biti s drugim suhim plotam sařtavljen, ki je s léřhovjem ali s verbjem opledén; tode suh plot morash, popred, kot shiviga saditi sazhdesh, tri zhevlje prozh od shiviga postaviti, de mu senze ne dela, de delovez sadořti prostora ima shivimu plotu řrezhi; varvavni plot mora toliko visok biti, de shivina zhes-nj mladiga sadila objedati nemore. Do pet — řhest lét mora shiv plot tako savarvan biti. Kadar nasajen plot 5 zhevljev visok srařte, se mora po řtranéh perřtrizhi, in mu ne puřtiti debelje se srediti, kot pol zhevlja; taki plot je mozhan, kot sid; nar hujřhi mras mu vezh ne řhkodje.

Ako bi ne bilo sadivniga ternja dobiti, se morajo vřadike pa is ternoviga semena srediti. Seme se nabére pod ternovim plotam, ki je okoli 8 — 10 lét řtar. V jesen řej séme na zhiřto, pol zhevlja globoko prikopano lého doma v vértu. řej ga v verřte, po pol zhevlja řakřebe řhiroke, ali pa na řploh tako, de vřako řémensko sernize po 6 □ pavzov prošóra dobi.

řejano seme se mora s lopato ali s kakřhno shaganzo dobro potoptati; potem pa po verhu řetve drobniga gnoja na tanjko savoljo tega potrořiti, de se semlja prevezh ne pošufhi.

Koj řpomlad, kadar se semlja odtézhe, po-

*) 0, de bi le řkoraj bili!

tréři tanjke řkosi fito preřijane perřti řirtelz do pol pavza na debelo po lehi; med letam ořejano lého zhiřto plévi; she le drugo řpomlad ternovo séme pošhene in obseleni. Mlade, raftljike puřti dve leti rafti, leho od plevela zhiřto derřhi, glej de řadu trava ne prerarřte, in ne saduřhi. Kadar so ternove řhibinze, kakor perřt na roki debéle, so perpravne sa preřajati.

Opravila v pervim letu.

(Glej na perlógi podobu 1. kakor je v řpomladi; — podobu 2. kakor v jefeni.)

V pervim létu ni treba nizh drusiga, kakor řad zhiřto opléti, in s dvojno-roglato kopázho okopáti ga; v řuhótnim polétju pa mlado řadilo vezhkrat řhkropiti. Te le so opravila sa vřako létu:

Opravila v drugim létu.

(Na perlógi vidifh plótovo podobu 3. kakor je pred pervo obréřso, podobu 4. kakor je po řési; podobu 5. kakor řhna je okoli kréřa; podobu 6. po kréřu; in podobu 7. kakor je v jefeni téga léta.)

řpomlad, préden berřt pogánja, ali tudi v popreřřhni jefeni po Liřtopádu perřréřhi, ali odřháčaj vse řadike prékařto, od pol drugiga — do dvéh pavzov od semlje viřoko, tako fizer, de dva popka na řtébli ořtáneta; istrébi jim vse mladike, ki bi bile v pervim letu pognále; ne puřhaj ga od dveh pavzov dalřřhiga řtebla is semlje, zhe ravno nobéniga popka, ali ozhéřa na njemu vezh ni. Kjer odřhagujesh, morash řesí s ojřtrim nořham glatko perzhelíti, (kakor 4. podobu řakře.) Sdaj, ko so vřadike v drugizh podrésane, — tode ne viřhji, kot dva pavza od semlje — in ko so se she mozhdnejši řakoreninile, bojo mozhdno vejnate mladike řagnále. Ko bi se nektére vřadike ne priřjele, jih koj poruj, in druge zhverřte nameřti. Take na novo pošajene řtébla morash ravno tako podrésati in obdelováti, kakor une per pervim vřajénju. V tem létu morash vřadifhe nekterikrat prekopati, in enkrat plitvo okopáti, řkosi in řkosi pa plevéla ga zhiřtiti.

Kadar mosig sařtávati sazhdne, to je koj po kréřu, preglej vřako řadiko pošébej, puřti vřaki řadiki dve nar lepřhi in nar ravniřhi mladike, druge pa, zhe so jih naredile, per řtébli glatko istrébi. Glej, de bořh is med nar lepřhizh in ravnih véj, le take odbral, ktere niso na řtran, ampak na ravnořt řaplótovo verřtjo řagnále; řakaj na tem obřtoji lepóta in terdnořt plótá, de so mladike is perviga lepo sverřténe; řatorej morash vse poštránřke in nepotrébne řhibinze odřesati, ko bi bile she tako ravne in lépe, vřakimu deblu pa le po dvoje puřti ne vezh. Ko bi bila na kakim deblu le ena mladika srařtla, odréřhi she to glatko do dvéh ali treh ozhéř; is téh bote perhodnizh gotovo dve mladike pognále.

(Konez sledí.)

Franz Hladnik.

Ljubljankiga museuma je pred nekimi tedni darilo dotéklo, ktero je gotovo vřim domorodzam prav drago.

Shidne gofénze she boljšhi srediti,
De bofh dal domazhe fi rute tkát'.

Sagotoviti snafh hiſho in ſhtále,
Zhe te ognjene nefrezhe preh'té;
Bódeſh faj dóbil, kar ſo te koſhtále,
Zhefar te drushbe poſtave uzhé.

Drévje ſhkodljivih gofénz obvar'váti,
Ktére raſjéjo vſe zvetje in ſád,
Njenih plémenov na tanjko poſnátí,
Uzh' ſe v novizah ti, dókler ſi mlád!

Štanizo s fápo ſogréto kuríti,
S zheſhpljevím drévjem boljšhi ravnat,
De bo vſak léto rodil', ſe nauzhiti,
S' perjem beſgovím bramorja pregnát'.

Lepe poduke dajejo novize
Sa goſpodarſtvo in druge rezhi:
De bi piſale ſhe druge reſnize —
Ktére prebrifaſ mosh ſtari *) — uzhi!

Potlej bi s' mladim — prepéval jaſ hválo,
Šúſhza ne vpraſhal, al' gor' gre al' né,
Zhe bi le drushba prebila to ſkálo,
Ktéra naſproti reſnizam je ſhé.

* * *

Reja ſhidnih zhervov ali gofénz.

(Na dalje.)

d. Galete ali kokoni ſa ſéme.

Kadar kokone ſa ſéme odbiraſh, vſemi nar lépſhi, terde in zhverſte, ne pa nar vezhih, in deni jih na ſtran. Vzhaſi je boljšhi ſéme kupiti, kakor nar boljšhi in nar lepſhi kokone ſatreſti. Zhe pa bliſo ſemena ni, je boljšhi ſa prihodno ſéme domá ſi napraviti.

Dobro bi bilo véditi, kateri ſo moſhkiga, kateri ſhenſkiga ſpola; pa teſhko je to natanjko véditi. Tiſti kokoni, kateri ſo ſhirokljaſti, ſkosi enako debéli in podolgaſti, ſo vezhidel ſhenſkiga ſpola, ali oné; tiſti pa, kateri ſo na ſrédi kakor prepaſani, vderti, zhverkljati, ne debéli, na konzeh ſpizhaſti, ſo vezhidel moſhkiga ſpola, ali oní.

Sa 20,000 gofénz ali zhervov potrebújeſh 60 parov metuljev, ali 120 kokonov; bavelo in druge nezhednoſti jim oberi, de ne bo napotja, ko bodo metulji is kokonov ſhli.

Dvanajſti, ſheſtnajſti ali dvajſeti dan po tem, ko ſo ſe vpredli, ſazhnejo kokoni, v katerih ſo ſhivi zhervi, na konzéh mokri perhajati in ſe majati, kokoni ſe ondi raſpoznijo in metulji iſleſejo is njih.

Take kokone, kateri ſo v to odlozheni, deni na popir ali na kako lepo diljo, ali na platno. Gorkota mora biti 15 — 18 ſtopinj, ſizer ſe metulji poſneji iſleſhejo. Zhe je ſapa v kozhi mokrotna, jo je tréba poſuſhiti, to je, v pezhi ſakuriti. Takrat je prav le toliko ſvitlobe v kozhi, de ſe rezh od rezhi raſlozhi. Metulji pridejo na dan vezhidel perve tri ure po ſolnzhnim iſhodu — lépa podoba is groba vſtajeſja in noviga ſhivljeſja! Sdaj ni vezh zherv, ampak metulj.

(Dalje ſledí.)

*) Menimo, de goſpod * * * ſlavniga dohtarja Hanemana miſli, ozheta Homeopatije, ki je lanjſko leto v 88. letu ſvojiga ſhivljeſja v Parizu umerl. Vredniſhtvo.

Kako gre ternov plot ſaditi in rediti ga?

(Konez.)

Opravila v tretjim létu.

(Podoba 8. kaſhe, kakorſhno je ſadilo ſpomlád; podoba 9. pa kakor jeſén.)

Špomlád, ali pa ſhe v jeſeni poprejſhniga leta perréſhi med létam ſraſtene mladike — mozhneji do 8 pavzov — ſhibkeji do 4 — 6 pavzov, (glej podobo 8.) Pri tem opravilu glej ſkerbno na raſtljivoſt vejiz. Tukaj velja, kar pri ſadnim drevju, namrezh: mozhneji zhe je veja ali mladika, manj ſe je perréſhe; tanji zhe je, vezh je moraſh odreſati. Satorej bo le ta do 8 pavzov perkraſhana mladika, 6 do 8 drutih raſtlík po gnála; una do 4 pavzov perréſana bo pa le dvoje ali troje raſtlík ſagnála, ktere bojo veliko hitreji raſtle in unih oſmero, zhe ne ſhe v tem letu pa ſaj v drugim gotóvo doráſtle. To le perreſovanje je poglavitno delo, ker podreſane mladike ſhe v tém letu veliko drugih ſtranſkih vejiz ſaſhénejo, s kterimi ſe perhodni plot prav goſtó ſterne. Obreſovanje ſtori, de ſe deblo mozhno vkorenini, in lépe viſoke mladike poganja. Med tem, ko ſok oſhivi, je tréba k mladikam, ki krivo ali medlo ráſtejo, po dva do tréh zhevſjev viſoke kolzhizhe potakniti, na kterih ſe krivo ſraſtene veje perveſaje poravnati morajo, ſhibkeji na-nje perveſane pa ſe opérajo, (kakor podoba 9. kaſhe); bres tega, bi ſe vſe kriſhem ſkodrálo. Prav je, zhe koj ob vſajenju take ſtebrizhe v tlá ſabijeſh, in jih s leſkovimi palzami ali latami ravno pozhel polátíſh, (kakor je v ſlednim opravilu zhetertiga leta popisano); potém pa vſe krivo ſraſtene in ſhibke vejize na-nje perveſeſh. Sraven tega mora v tem letu ſadilo zhiſto opléto, in ſaj enkrat plitvo okopano biti.

Opravila v zhetértim létu.

(Glej podobo 10. kakorſhen je plot ſpomlád.)

V tém létu je tréba tako ravnati, de ſe vſajen plot perhodnizh ſa terpeſh, lép in goſt ſredí, kir ga boſh odvſihmal vſako leto tako prepletal, de bo veſ popleten plot 5 zhevſjev viſok ſraſtil, zhe bi bilo tréba, ſna tudi ſhe kaj viſhji biti.

Predeſ ga pleſti ſazhneſh, poruj kolzhizhe, na kterih ſo pred to leto raſtlíke perveſane bile. Sdaj perréſhi s ojſtrim noſham vſe ſtranſke nepotrebne ſhibize, ki ſo is mladik pognale, od ſemlje na kvíſhko takó, de vſaki 2 ali 3 do 4 ozhél ali popkov puſtiſh. Takó dobiſh ſpodaj koſháte, ſgoraj pa glatke in ravnó ſraſtene ſhibe. Po tem ſabí kolizhe v verſto ſadila, po 5 zhevſjev viſoko, in po 3 zhevſje naráſen; na nje pervéſhi dolge ravne remeljze ali láte po zhevſju od tal; po teh ravnaj pervo pletenje naravnoſt, de plot ſakrivljen ne bo.

Pletenje opravljata dva delovza; eden pri tikva raſtlíke naſkriſh, pa mora vſnjate rokove imeti, drugi jih s lizhjem perveſuje na kriſh

in na late takó, de shiba ene vřadike s shibo sravenřke vřadike na dvě strani perpógnjeno — raspéte řhtirvoglate okniza řtorite. Zhe se rařtlike na krishih s podresanimi ořtanki, ali s malimi vejizami terdno ne řprimejo, pervéřhi jih zhes krish s lizhjem ohlatno; ko bi bile terdno privesane, bi se vés v rařt sajédla, in male mladike bi se do řhkode potergale. Le to prepletanje mora delovez tako ravnati, de on řhibo, ki mu je na desni, proti řébi — ki mu je pa na levi, řad sa řeboj nařkrish potégne. Tako mora opletanje vřako léto řkosi in řkosi řtorjeno biti, dokler bo plot ř zhevljev viřok, kakor mora biti. Tiřte rařtlike, ki se v pletenju v krishih ravnó ne vdajo, natégni jih na pozhes narejene late, in pervéřhi jih, tako se bojo vdále. Kadar je sgorni krish řam sa-se, ali pa na lato pervéřsan, perréřhi sopet vse vejize, ki řo pred letam pognale, puřti pa mořhnim po zhevlju — řhibkim po 6 do 10 pavzov dolge rogovilize ali řhtremeljne; le to perresovanje morařh řtoriti nad popkami, ki řo ravnó po plotovi verřti oberņjeni, kir bojo is njih nove mladike sa perhodno povikřhanje plota řagnále.

S tem je sa leto oprávljeno. Na obéř strani ř podrésani mladi plot je sdaj 16 do 20 pavzov ali zol viřok (kakor *podoba* 10. kaře.) Ne posabi tudi v tem letu řadila zhiřto opléti, in rahlo ga okopati.

Opravila v petim létu.

(Glej *podoba* 11. in 12.)

Na řpomlad ali řhe prejšhno řésen řazhni v drugo prepletati; pervéřhi drugo verřto ravnih paliz ali lat. zhevelj verř pervih; perréřhi vse na novo pognane mladike do dvéř — tréř — in řhterih popkov ali ozhéř tako, de pořledne okó per řési podolgama po palizah kaře; řtrebi vse pořtránske nepotrebne rařtlike; poglej in pervéřhi jih ravnó takó, kakor poprejšhniga léta. řpletene okniza řo sdaj řhe 28 do ř32 pavzov od tal viřoke (kakor *podoba* 11. kaře).

Plotovo řadilo gre tudi zhiřto opléti in okopati. Ko bi plot zřverřto ne rařtil, bi bilo řnamnje, de je v řlabo perřt vřajen. Temu se kmalo pomagá: potroři řad pořno řésen s řnojem, de zhes řimo řeshí, na prihodno řpomlad pa řnoj s řemljo řagrébi, řamo to varuj, de ga prebriřo řebla, ali do koreniniz ne perpravířh.

Opravila v řhéřtim letu.

Le te řhe prezej viřoke vřadike pořhenejo med letam pořtránskih vejiz bres řhřevila, kterih vřih s nořham poresati mogořhe ni; řatorej ři je treba take řhkarje napraviti, s njimi vse řtránske řhibize, do dvéř ali tréř pavzov od řréde plota merivřhi perřtrizhi, řamo letni poganjki naj do řtorjeniga letářhniga opletanja ořtanejo. Pořtem, kadar je řadilo po obéř strani řavnó perřtrířheno, se plot sopet sa eno řtopnjo po zhevlju viřhi

v krishe poplete; sdaj perve rařtlike na remeljne pervéřhi, in njim létne poganjke perréřhi; tako delaj sa naprej, dokler ti bo plot dořti viřok.

Kdor bi hotel le ř zhevlje viřok plot řrediti, řna tudi v tem letu prepletanje dokonzhati, zhe se mu perve rařtlike řadořti dolge in mořhne řdijo. Zhe se plot v rařtu kje kaj vlékne, ali s bunká, se morájo tam terdni koli řabiti, in na-nje plot na ravnó nategniti.

Kako gre dalje ternovim plotu řtréřhi?

Kadar je plot perpravne viřokóřti dorářtil, ga morařh vřako léto dvakrat lizhno in zhedno perřtrizhi, namrežh: řpomlad pređen je řozhen, in po létu, kadar se řok vřlavi, to je: en téden pred kréřam — in en téden po kréřu. To delo gre urno od rok; neki pridén delovez perřtrířhe na dan řto řeshnov po dolgama po obéř strani řplotá. Gledati je sdaj pri obresovanju, lih kakor od řazhetka, de se mu na strani řhirje řasrařhati ne dá, kakor do pol zhevlja, tako bo plot prav lép in řilno góřt pořtal. Lefkoviz.

Sa řiřhne potrebe kaj. *)

V predimikovimu řlistu téř noviz ř7. řhřevila, řim „Pomořhik soper řhurke in podgane“ bral, kteriga mi ne gre zhiřlati řavoljo prevelikih nevarnořti, ki řnajo is njega is-řajati; te le řo: Podgane řiřhizniga řljupila napařti ře, omamljene řasijo in ře potikájo po řéni, řlami, řlevih, řajřlih, řhitnizah, kjer řem ter tje řtrup pokořlajo, in s njim piřho in druge rezhi pořvinájo; zhe tedaj řhivinzhe take ořkrunjene kerme doři, ali drugo is pořtrupenih řajel je, ře řgrudi in kmali pogine. Taka neřreřha ře je pred nekimi ř45 letmi Medvodami ali v bliřhni okolizi perřpetila, kjer je nekimu kmetu vezh od podgan ořtrupenih krav pořerkalo.

Pravi in neřhkodljivi lek podgane řregnati je pa morřka zhebulá (Meerzwiebel), ktera ře v vřaki řlikarni, lih tako tudi v mnogih řhtazunah, **) pořebno v řterřti na prodaj doři.

Vřemi nekterih morřkih zhebul, olupi řim řorno kořho, řreřhi jih na řmajhine kořzhike, kuhaj jih v kotlu ali lonzu tako dolgo, de ře do dořriga řas-kuhájjo, pořuj to klejářto vodo, bres de bi je prezedil, s turřhizhno ali řajdovo moko, dořro premeřhaj vse řkupej, tako, de bo řljupili enako, ter pomeřhi kořzhike od tega řljupila kje, koder podgane řade řtikájo; bořh řvidil, de bodo řhe pervo nořh vse, ktere bodo tega řljupila okuřile, pořepale. Po takim delu bo vřaka řiřha, ki podganam take vezhérje le dvakrat napravi, gotovo tazih gořtov kmali ořhiřhena in pořtrebljena. V řterřtu jih je od tega řmeřa v neki-

*) Pořluřhajmo od druge řtrani! Řadi dámo nařh řlist v řasmeno nařprotnih řvednořti. Neřređelířtvo je ořnova vřredniřtva, ravnó pořtem bodo tudi nařhe Novize obzhnokoriřtne, in gotovo bo vřaziga piřavza řvojiga řpiřka veřelilo, ko bo řvidil, de je njegovo piřanje pařljivih bravzov najřdilo, zhe ravnó niřo s njim enih řiřel in enakih řkuřhinj. Vřredniřtvo pa pořebno veřelí, de řo nařhi řlubi řlovenzi daležh od vřake řrařti, in le s řrahlimi řeředi řvoje řiřli řasodevájjo in eden drugiga, kar je nar prijetniřhiga, s priřasnořtjo pořuzhé.

**) Morřko zhebulo po řhtazunah prodájati pa je tudi prepořvedano, řhe v řlikarni je ne doři niřzhe, kdor pride bres řdravitelnoviga řapiřka po njo, řakaj v řlikariřnim řapiřku (Pharmacopea) je s řsasnamņevana, to je, de je ni komur bi bilo prodájati, řato, ki ni is ředa nedolřhnih řlikariř.